

คณะกรรมการแม่โขง
ระเบียบปฏิบัติ เรื่อง การแจ้ง การปรึกษาหารือล่วงหน้า และข้อตกลง
แบบฟอร์มตอบกลับตามกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้า

๑. ประเทศผู้ตอบกลับ: ราชอาณาจักรไทย

๒. วันที่ตอบ: ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๐

๓. กระทรวง/หน่วยงานผู้ตอบกลับ:

ชื่อ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ที่อยู่: ๙๒ ซอย พหลโยธิน ๗ พญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
หมายเลขโทรศัพท์: +๖๖ (๐)๒๒๗๑ ๖๐๐๐ ต่อ ๖๖๒๒
หมายเลขแฟกซ์: +๖๖ (๐)๒๒๗๘ ๖๖๐๕

๔. ผู้ติดต่อประสานงาน/ผู้อำนวยการความสะดวก:

ชื่อ-สกุล: นางสาวนวลละออ วงศ์พินิจโรตม
ผู้อำนวยการสำนักบริหารจัดการลุ่มน้ำโขง
ที่อยู่: กรมทรัพยากรน้ำ
๑๘๐/๓ ถนนพระราม ๖ ซอย ๓๔ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ
๑๐๕๐๐ ประเทศไทย
หมายเลขโทรศัพท์: +๖๖ (๐)๒๒๗๑ ๖๐๐๐ ต่อ ๖๖๒๒
หมายเลขแฟกซ์: +๖๖ (๐)๒๒๗๘ ๖๖๐๕
จดหมายอิเล็กทรอนิกส์: nuanlaor@gmail.com

๕. ชื่อโครงการการใช้น้ำ

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว)

๖. สถานที่ตั้งโครงการ

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบง ตั้งอยู่บริเวณตอนบนของลุ่มน้ำโขงตอนล่าง ห่างจากตัวเมืองปากแบง อำเภอปากแบง แขวงอุดมไซ สปป. ลาว ประมาณ ๑๔ กิโลเมตร

๗. ลักษณะการใช้น้ำของโครงการ

การใช้น้ำภายในลุ่มน้ำบนแม่น้ำโขงสายประธานในช่วงฤดูน้ำมากและฤดูแล้ง

๘. วันที่ได้รับเอกสาร

๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๙

๙. การตอบกลับข้อเสนอการใช้น้ำ

เพื่อเป็นการปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติ เรื่อง การแจ้ง การปรึกษาหารือล่วงหน้า และข้อตกลง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแม่โขงแห่งชาติไทยได้ดำเนินกิจกรรมและงานตามกระบวนการตามระเบียบปฏิบัติดังกล่าวและแผนการดำเนินงานในระดับภูมิภาคของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแม่โขง (Mekong River Commission Secretariat: MRCS) ภายหลังจากการได้รับเอกสารทั้งหมดของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบงของ สปป. ลาว ซึ่งได้จัดส่งผ่านทาง MRCS สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแม่โขงแห่งชาติไทย

ได้จัดส่งเอกสารดังกล่าวให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้มีการจัดการประชุมระหว่างหน่วยงานเพื่อหารือ ทบทวน และทำการประเมินเอกสารดังกล่าวร่วมกันหลายครั้ง คณะทำงานด้านวิชาการ คณะกรรมการร่วม ได้ร่วมกันทบทวนและประเมินรายงานทบทวนทางด้านเทคนิคของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบงร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและมาตรการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ สำหรับการลด ความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบงที่มีต่อความสมดุลระบบนิเวศของ ลุ่มน้ำโขงตอนล่างและประชาชนไทย นอกจากนี้ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขงแห่งชาติไทยได้ ดำเนินการให้ข้อมูลระดับประเทศ จำนวน ๔ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ – ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลโครงการฯ ที่ได้รับจาก สปป. ลาว ผ่านทาง MRCS และได้รวบรวมข้อห่วงกังวล ทั้งหมดจากผู้แทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ๘ จังหวัดริมแม่น้ำโขง และได้จัดประชุม คณะกรรมการแม่น้ำโขงแห่งชาติไทย เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๐ เพื่อพิจารณาสรุปผลรายงานร่วมดังกล่าว ข้างต้น และเพื่อรับทราบนโยบายและข้อเสนอแนะต่อโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบง

รัฐบาลไทยเคารพในความเสมอภาคแห่งอำนาจอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของ สปป. ลาว ตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการพัฒนาแม่น้ำโขงอย่างยั่งยืน พ.ศ. ๒๕๓๘ และตระหนักถึง ความสำคัญของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบงที่มีต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนของ สปป. ลาว ซึ่งประเทศภาคีสมาชิกได้ให้การยอมรับว่าเป็นการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ในการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องของลุ่มแม่น้ำโขง

เนื่องจากสถานที่ตั้งของโครงการและลักษณะทางกายภาพ ข้อเสนอโครงการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำ เขื่อนปากแบงมีประเด็นข้อห่วงกังวลในหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นผลกระทบข้ามพรมแดน เิงลอบที่มีต่อประชาชนไทยและชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตอนบนและตอนล่างของโครงการ ทั้งนี้ เป็นที่คาดหวัง ว่ารัฐบาล สปป. ลาว จะได้พิจารณาอย่างมีวิจรรย์ญาณและสมเหตุสมผลเพื่อหาแนวทางและมาตรการที่ เหมาะสมในการลดผลกระทบในประเด็นเหล่านั้น

ประเด็นข้อห่วงกังวล คำแนะนำ และข้อเสนอแนะเพื่อให้การบริหารจัดการโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อน ปากแบงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาแม่น้ำโขงตอนล่างอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

๙.๑ น้ำเทือกกลับ/อุทกวิทยา (Backwater effect & Hydrology)

(๑) มีข้อห่วงกังวลเป็นอย่างยิ่งต่อน้ำเทือกกลับจากการดำเนินโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบงต่อชุมชน และพื้นที่ในอำเภอเวียงแก่น เชียงของ และเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเหล่านี้ ประกอบด้วยความเสี่ยงและความถี่ที่เพิ่มขึ้นจากการเกิดสภาวะน้ำท่วมและความเสียหายต่อแนวตลิ่งและ ชุมชนเมือง พื้นที่เกษตร เกษตรริมฝั่ง ผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณแก่งผาไดและบ้านห้วยลึก ไปจนถึงพื้นที่ปากแม่น้ำงาว และอิง ซึ่งเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำโขง

(๒) มีข้อวิตกต่อการเปลี่ยนแปลงระดับและปริมาณน้ำอย่างฉับพลันจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปาก แบง รวมถึงปัจจัยร่วมการบริหารจัดการเขื่อนเก็บกักน้ำตอนบนในประเทศจีนต่อการเปลี่ยนแปลงสมดุลของ ระบบนิเวศแม่น้ำโขงและถิ่นที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ การทำประมง การท่องเที่ยว การเกษตรริมฝั่งตาม ฤดูกาล ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

๙.๒ การประมงและทางปลาผ่าน (Fisheries and fish passage) ข้อห่วงกังวลสำคัญประกอบด้วย

(๑) มีข้อห่วงกังวลเป็นอย่างมากต่อความเหมาะสมและประสิทธิภาพของแบบทางปลาผ่านและโครงสร้าง ตัวเขื่อนซึ่งอาจมีผลกระทบในเชิงลบ คือ ๑) โครงสร้างเขื่อนอาจมีผลต่อการอพยพขึ้น-ลงของปลาในท้องถิ่น ซึ่งมี

ผลกระทบอย่างมากต่อการลดลงของปริมาณปลาที่มีการอพยพตามฤดูกาล ทั้งในพื้นที่เหนือน้ำและท้ายน้ำ และการสูญเสียพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัย แหล่งอนุบาล และวางไข่ ผลกระทบดังกล่าวเป็นสาเหตุการลดลงของจำนวนประชากรปลา ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อการประกอบอาชีพประมงท้องถิ่นของประชาชนไทย และความมั่นคงด้านอาหารในภูมิภาค ๒) การออกแบบทางปลาผ่านอาจไม่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอที่จะช่วยอำนวยความสะดวกอพยพขึ้น-ลงของปลาตามขนาดและความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในภูมิภาค ที่สำคัญทางปลาผ่านที่ออกแบบไว้อาจเป็นอุปสรรคและภัยคุกคามต่อเส้นทางหลักการอพยพของปลาบึก ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ เป็นต้น

(๒) ควรมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม/ข้ามพรมแดนด้านการประมงเพิ่มเติม โดยเฉพาะในพื้นที่ตอนบนบริเวณจังหวัดเชียงราย เช่น การกำหนดจุดเก็บตัวอย่างและการเก็บตัวอย่างชนิดสัตว์น้ำเพิ่มเติมในพื้นที่บริเวณจังหวัดเชียงรายเพื่อสร้างฐานองค์ความรู้ที่ชัดเจนในด้านความหลากหลายทางชีวภาพและชนิดพันธุ์ปลาในแม่น้ำโขง และการออกแบบทางปลาผ่านที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๙.๓ ตะกอนและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศลุ่มน้ำ (Sediment and ecological change)

มีข้อห่วงกังวลต่อผลกระทบข้ามพรมแดนจากการสะสมตะกอนท้องน้ำและตะกอนแขวนลอย ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงสัณฐานลำน้ำ และการเปลี่ยนแปลงความสมดุลระบบนิเวศ ซึ่งผลกระทบเหล่านี้นำไปสู่การสูญเสียห่วงโซ่อาหารตามธรรมชาติและความมั่นคงทางอาหาร

๙.๔ ข้อเสนอแนะ

(๑) ควรมีการศึกษาร่วมกันต่อผลกระทบข้ามพรมแดนต่อประเทศไทยในประเด็นด้านผลกระทบน้ำท่วมกลับระบบนิเวศลุ่มน้ำและการประมงเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๗ การป้องกันและการหยุดยั้งผลกระทบที่เป็นอันตราย และมาตรา ๘ ความรับผิดชอบของรัฐต่อความเสียหาย ตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงอย่างยั่งยืน พ.ศ. ๒๕๓๘

(๒) ควรมีระบบการติดตามและช่องทางการสื่อสารผลกระทบข้ามพรมแดนร่วมกัน (Joint monitoring and communication system) ในประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงด้านอุทกวิทยา จากเขื่อนในประเทศจีนและโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบง การจัดการประมง และการเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิต เศรษฐกิจและสังคม

(๓) การออกแบบลักษณะโครงสร้างเขื่อนควรมีมาตรฐานขั้นต่ำที่สอดคล้องกับแนวทางการออกแบบเบื้องต้นของคณะกรรมการแม่น้ำโขง (MRC Preliminary Design Guideline)

(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมและเข้าถึงระบบข้อมูลข่าวสารของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission Secretariat) ร่วมกับเร่งเสริมสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ภาคประชาชนและชุมชนได้เข้าใจต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและให้ความช่วยเหลือด้านการปรับตัวของชุมชน